Hallituksen esitys liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan lainsäädäntöön covid-19-taudin jatkumisen vuoksi tehtäviksi väliaikaisiksi muutoksiksi

HE 64/2021 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta 11.5.2021

Ylitarkastaja Katja Peltola
Ylitarkastaja Monika Mutanen

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ

Muutosehdotusten tausta 1/2

- Covid-19-epidemian yhteydessä keväällä 2020 havaittiin, että liikenne- ja viestintäministeriön hallinnonalan viranomaisilla ei ollut tilanteen hoitamiseksi toimialan lainsäädännössä kaikilta osin riittäviä toimivaltuuksia.
  - Ensimmäiset LVM:n hallinnonalan lainsäädännön väliaikaisia poikkeuksia koskevat lakiehdotukset annettiin eduskunnalle huhtikuussa 2020 (HE 62/2020 vp) ja ne tulivat voimaan 1.6.2020.
- Epidemian pitkittyessä poikkeuksia on jouduttu jatkamaan. Myös nyt ehdotettujen muutosten osalta kyse on aiempien poikkeusten jatkosta.
  - Nykyiset poikkeukset ovat voimassa 30.6.2021 asti. Niille ehdotetaan jatkoa 31.10.2021 asti.
  - **Huom. HE 73/2021 vp (voimassaoloaikojen yhdenmukaistaminen).**

Muutosehdotusten tausta 2/2

- Poikkeuksien jatkoa tarvitaan, koska tautitilanteen kehittymisestä kesän aikana ei ole varmuutta.
  - Erityisesti merenkulun toimintaan vaikuttaa myös muiden maiden tautitilanne.
- Vaikka tilanne parantuisi kesän aikana, tarvitaan ehdotettuja muutoksia sen varmistamiseksi, että siirtymä normaaleihin menettelyihin tapahtuu sujuvasti.
  - Huom. patoutunut laivaväen pätevyyksiin liittyvä koulutuskysyntä ja julkisen liikenteen ennakoitu hidas elpyminen.

Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) 1/2

- **13 §.** *Miehitystodistuksessa määrätystä pätevyydestä poikkeaminen*. Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston mahdollisuudesta covid-19-epidemiaan liittyvän häiriötilanteen tai muiden pakottavien syiden vuoksi myöntää erivapauksia myös liikenteen palveluista annetun lain 98 §:ssä tarkoitettujen lisäpätevyystodistuksien osalta.
- Edellyttäisi Liikenne- ja viestintäviraston tapauskohtaista harkintaa, jossa otettaisiin huomioon poikkeuksen välttämättömyys ja merenkulun turvallisuuden varmistaminen.

Laki laivaväestä ja aluksen turvallisuusjohtamisesta (1687/2009) 2/2

- Toistaiseksi lisäpätevyystodistuksia koskevia erivapauksia ei ole jouduttu myöntämään aiempien poikkeusten (ks. lait 406/2020 ja 228/2021) nojalla.
- Poikkeusmahdollisuus on kuitenkin tärkeä etenkin IGF-lisäpätevyyksiä ajatellen. Niitä hallussaan pitävistä merenkulkijoista voi tulla pulaa esimerkiksi altistumisten tai sairastumisten vuoksi.
- Tavoitteena siten meriliikenteen katkeamattomuuden varmistaminen.

Laki liikenteen palveluista (320/2017) - laajennettu varautumisvelvollisuus 1/2

- **18 a §.** *Laajennettu varautumisvelvollisuus covid-19-epidemian aikana*. Ehdotuksella jatkettaisiin väliaikaisen *18 a §*:n voimassaoloa.
- Voimassa olevalla 18 a §:llä on asetettu pienemmille tieliikenteen toimijoille (taksiliikenneluvan haltijat ja pienemmät henkilöliikenneluvan haltijat ja henkilöliikennettä harjoittavat tavaraliikenneluvan haltijat) väliaikainen covid-19-epidemiaan liittyvä varautumisvelvollisuus, joka linkittyy tartuntatautilain väliaikaisten 58 c, 58 e ja 58 h §:n soveltamiseen.

Laki liikenteen palveluista (320/2017) - laajennettu varautumisvelvollisuus 2/2

- Velvoittaisi varautumaan covid-19-taudin leviämisen ehkäisemiseen ja huolehtimaan matkustajien terveyteen liittyvistä toimenpiteistä, jos covid-19-epidemian tilanne sitä edellyttäisi kansallisesti tai alueellisesti. Velvoittaisi suunnitelman laatimiseen.
- Ehdotuksen tavoitteena on varmistaa luvan haltijoiden varautuminen myös kesäkuun 2021 jälkeen. Lisäksi turvattaisiin liikennepalveluiden saatavuutta ja huolehdittaisiin matkustajien terveysturvallisuudesta sekä luottamuksen ylläpitämisestä covid-19-epidemian aikana.
- Voimassaolon jatkamisen tulisi olla linjassa tartuntatautilain säännösten mahdollisen voimassaolon jatkamisen kanssa. (ks. HE 73/2021 vp).

Laki liikenteen palveluista (320/2017) – laivaväen kelpoisuustodistukset 1/2

- **109 §**. *Laivaväen pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten voimassaolo ja uusiminen ja kelpoisuustodistusten voimassaoloajan pidentäminen*. Väliaikaisessa 4 momentissa mahdollistettaisiin laivaväen kelpoisuustodistusten voimassaoloajan pidentäminen vastaamaan kelpoisuustodistuksella tunnustetun pätevyyskirjan tai lisäpätevyystodistuksen voimassaoloajan pidennystä.
- Jos covid-19-epidemian aikana ulkomaalainen toimivaltainen viranomainen on pidentänyt myöntämänsä suomalaisella aluksella työskentelevän henkilön pätevyyskirjan tai lisäpätevyystodistuksen voimassaoloaikaa, sen tunnustamista koskevan Liikenne ja viestintäviraston myöntämän kelpoisuustodistuksen voimassaoloaika päättyy samana päivänä, kuitenkin viimeistään 30.4.2022.

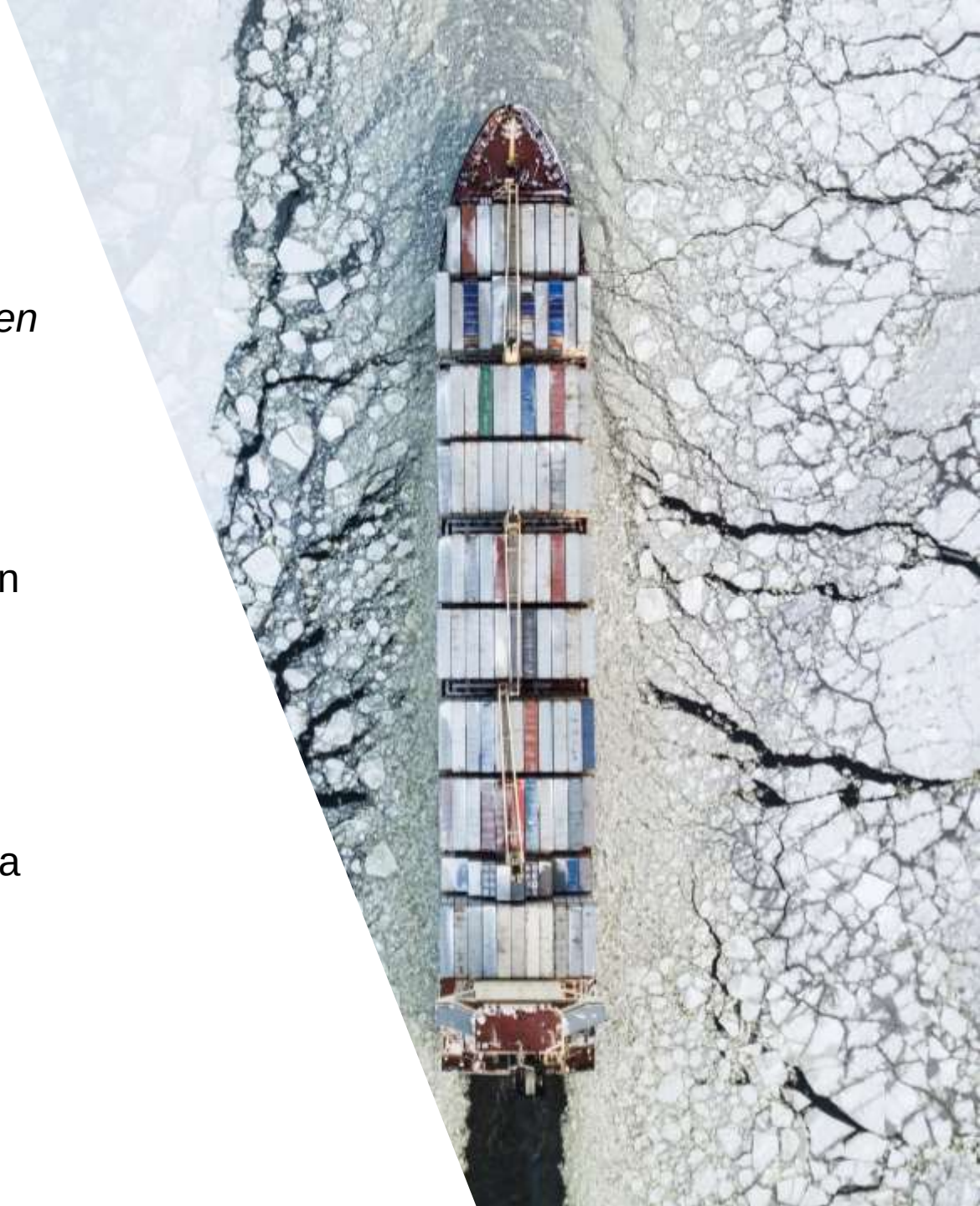

Laki liikenteen palveluista (320/2017) – laivaväen kelpoisuustodistukset 2/2

- Covid-19-epidemian aikana moni ulkomainen viranomainen on päättänyt normaalista poikkeavin menettelyin jatkaa myöntämänsä pätevyyskirjan tai lisäpätevyystodistuksen voimassaoloaikaa merenkulun jatkuvuuden turvaamiseksi.
- Jotta kyseiset pätevyydet omaava henkilö voisi jatkaa työskentelyään Suomen lipun alla olevalla aluksella, tulee myös Liikenne- ja viestintäviraston myöntämän kelpoisuustodistuksen voimassaoloaikaa jatkaa vastaavasti.
- Kelpoisuustodistusten voimassaoloajan pidentämisen tavoitteena on turvata meriliikenteen jatkuvuutta, laivaväen työllisyyttä ja elinkeinotoimintaa covid-19-pandemian aikana.

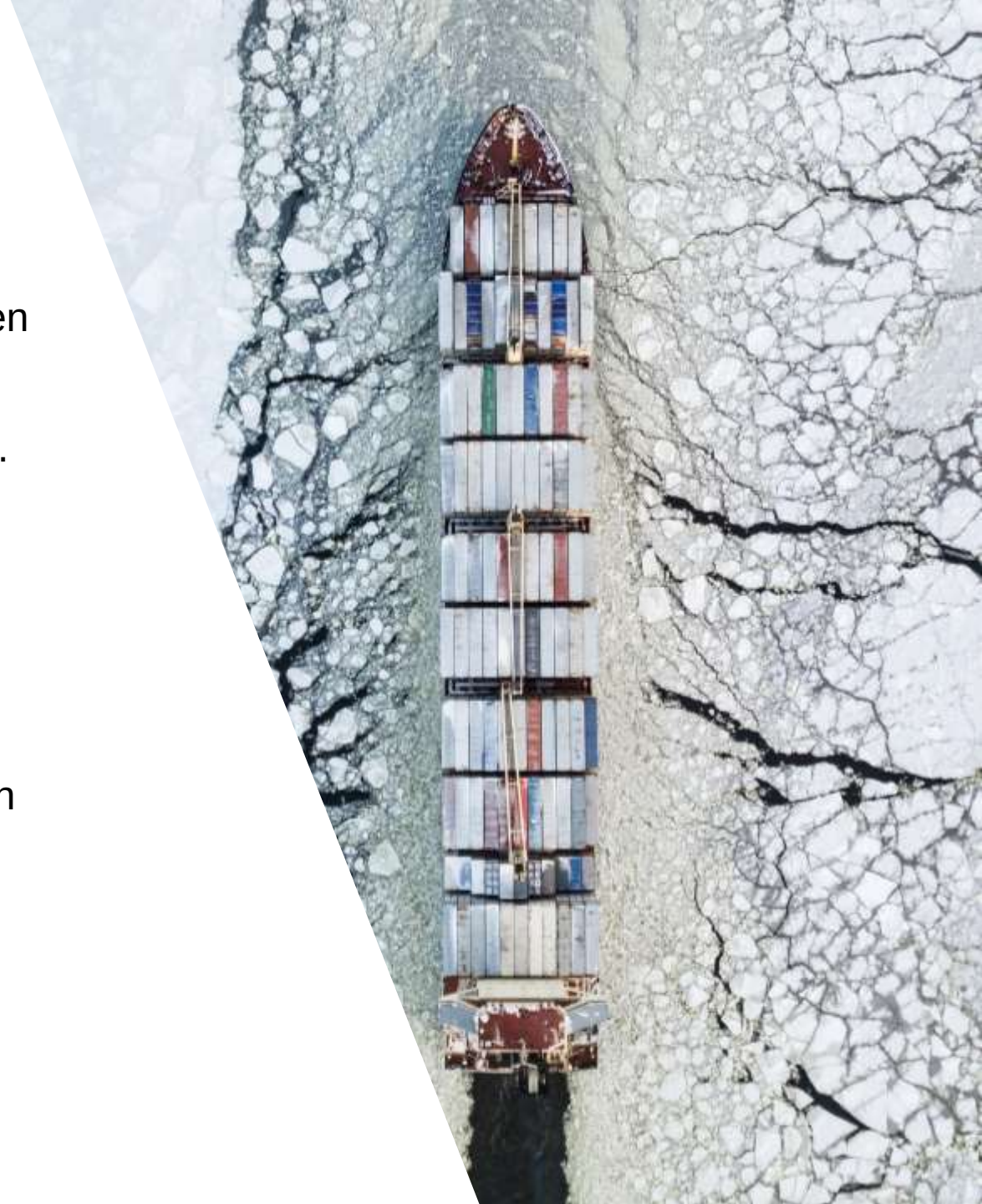

Laki liikenteen palveluista (320/2017) – laivaväen pätevyydet 1/3

- **109 a §.** *Laivaväen pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten voimassaolon pidentäminen*. Pykälässä säädettäisiin, että niiden pätevyyskirjojen ja lisäpätevyystodistusten, joiden voimassaoloaika päättyy viimeistään **31.10.2021**, voimassaolo jatkuisi ilman erillistä hakemusta kuusi kuukautta siitä ajankohdasta, jona pätevyyskirjan tai lisäpätevyystodistuksen voimassaolo päättyisi.
- Ehdotus koskisi kaikkia voimassa olevia pätevyyskirjoja, myös niitä, joiden voimassaoloa on jo jatkettu aiempien väliaikaisten poikkeusten perusteella (ks. lait 227/2021 ja 407/2020) vaikka alkuperäinen pätevyyskirjaan merkitty voimassaolo olisi jo päättynyt.
- Voimassaoloajan pidennystä ei tarvitsisi erikseen hakea ja pidennykset olisivat voimassa enintään huhtikuun 2022 loppuun asti.

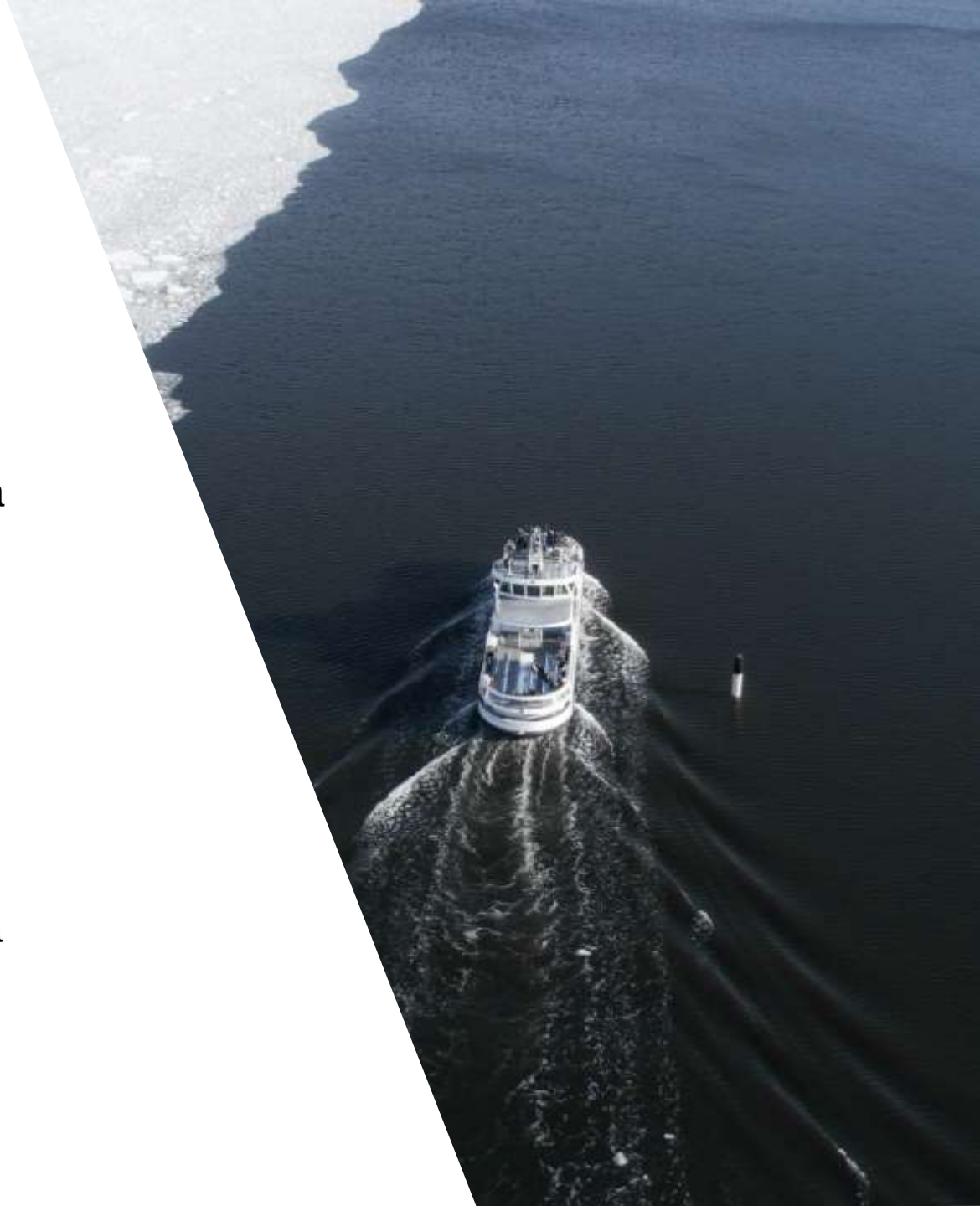

Laki liikenteen palveluista (320/2017) – laivaväen pätevyydet 2/3

- Laivaväen pätevyyksiä koskevien ehdotusten tarkoituksena on turvata merikuljetusten jatkuvuutta ja Suomen huoltovarmuutta myös epidemiatilanteessa.
  - Laivaliikenteellä on Suomen elinkeinoelämälle suuri merkitys, sillä arviolta noin 80–90 prosenttia Suomen viennistä ja tuonnista kulkee meritse.
  - Katkokset laivaliikenteessä ja erityisesti merikuljetuksissa voivat herkästi heijastua haitallisesti laajemminkin yhteiskunnan toimivuuteen ja elinkeinotoimintaan.

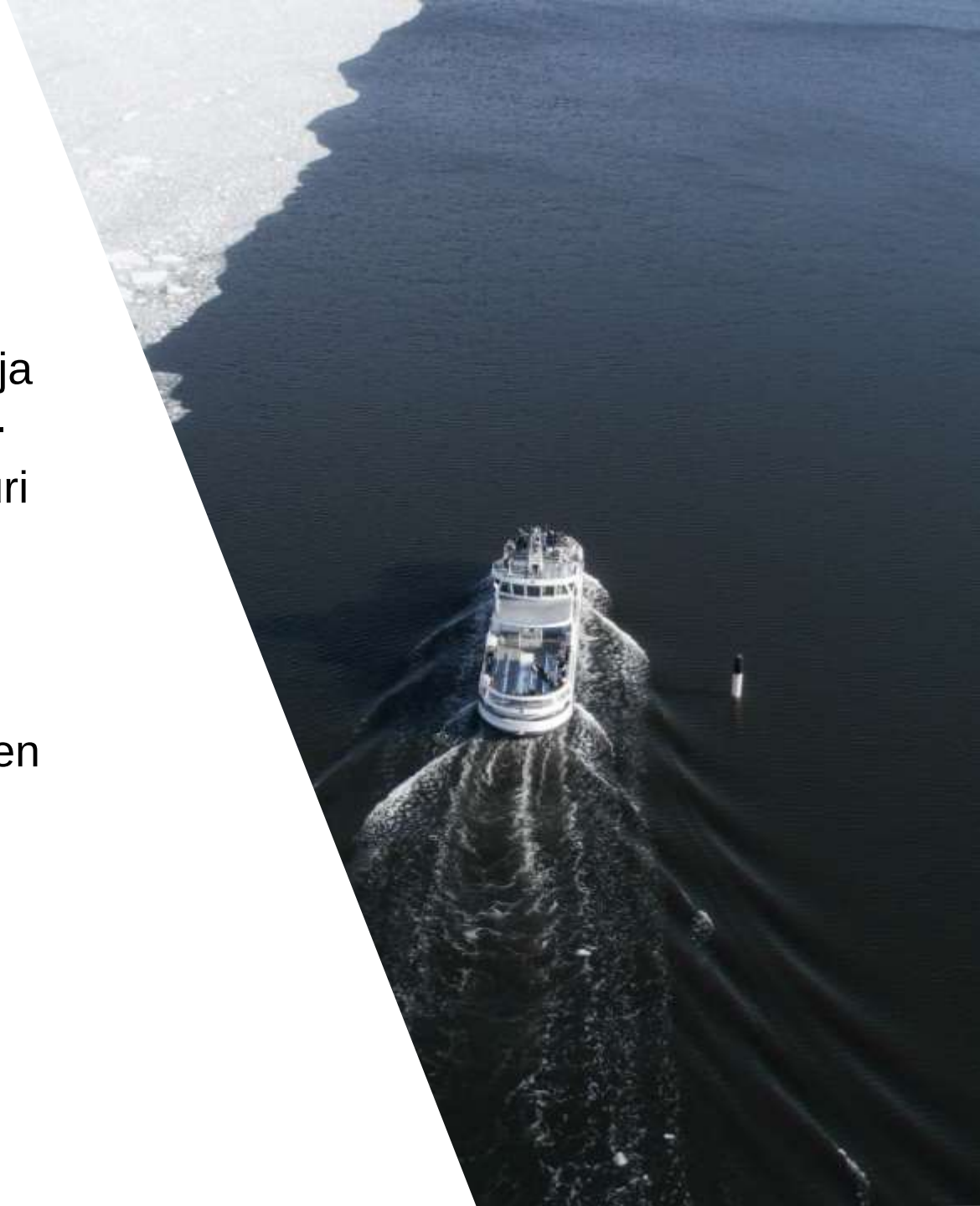

Laki liikenteen palveluista (320/2017) – laivaväen pätevyydet 3/3

<u>Poikkeusten välttämättömyys</u>

1. Vaikka epidemia on helpottunut Suomessa, voi tautitilanne huonontua uudelleen nopeastikin.
2. Globaalisti vakavana jatkuvalla tautitilanteella on merkitystä myös Suomelle.
   - Suomen meriliikenteen toimivuus on vahvasti sidoksissa muiden valtioiden asettamiin liikkumisrajoituksiin.
   - Muiden maiden toimilla on vaikutusta esimerkiksi miehistönvaihtojen sujuvuuteen ja pätevyyksien uudistamiseen liittyvän matkustamiseen.
3. Lisäksi sujuva siirtymä normaaleihin menettelyihin on varmistettava, vaikka tautitilanne toivotulla tavalla jatkuisi paranemistaan.
   - Patoutunut koulutuskysyntä voi hankaloittaa kursseille osallistumista ja pätevyyksien uusimista.

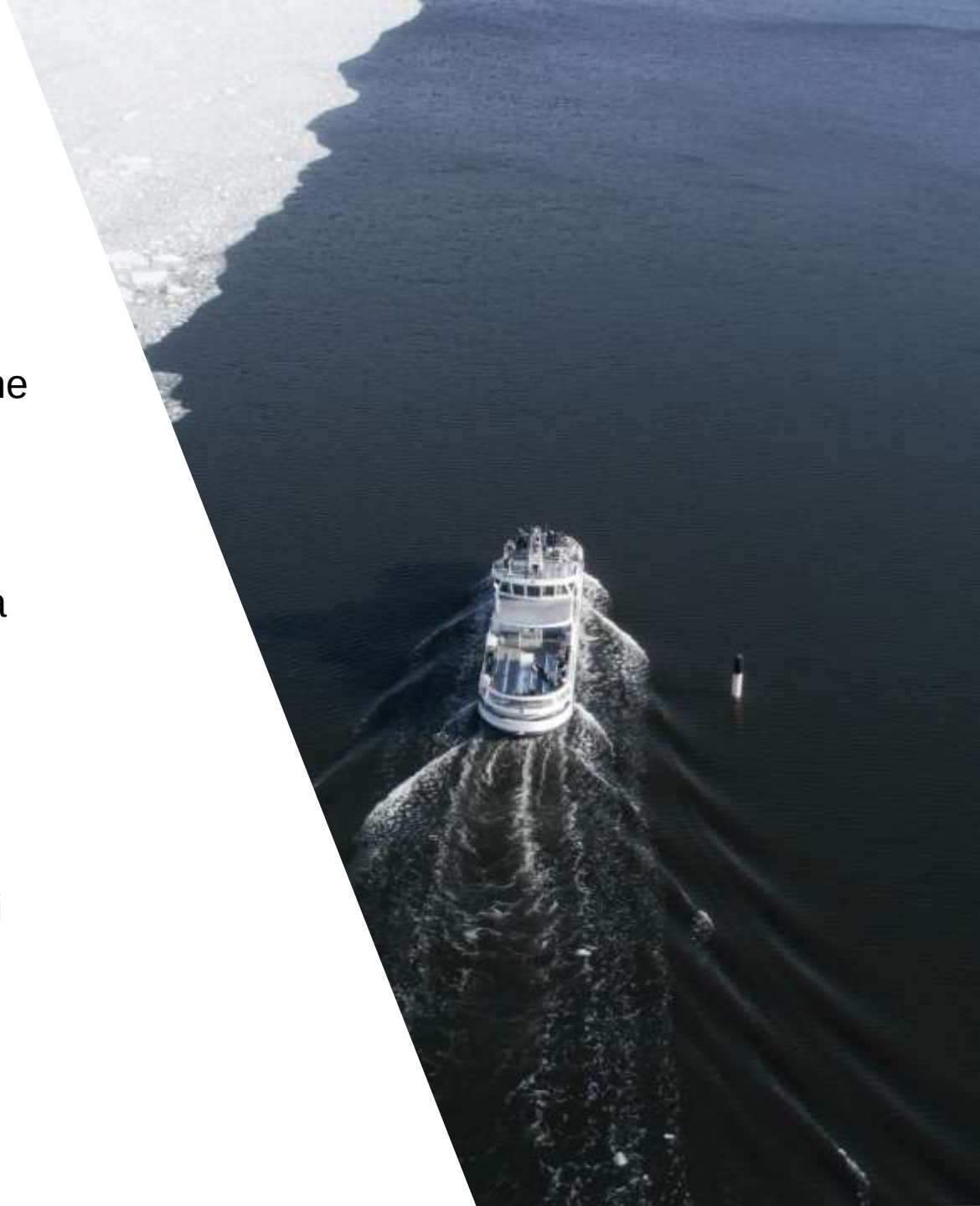

Laki liikenteen palveluista (320/2017) - joukkoliikenteen ilmoitusaika

- **179 a §.** *Aikataulu- ja reittitiedoista ilmoittaminen covid-19-epidemian aikana.* Ehdotuksella jatkettaisiin väliaikaisen *179 a §*:n voimassaoloa.
- Joukkoliikenteen muutoksista tulisi covid-19-epidemian aikana ilmoittaa viimeistään viisi päivää etukäteen (normaalisti viimeistään 60 päivää etukäteen).
- Esityksen tavoitteena on mahdollistaa joustavat julkisen liikenteen järjestelyt covid-19-epidemian aikana. Joustavuus on tarpeen myös, sillä epidemiatilanteen mahdollisesti helpottuessa joukkoliikenteen palautuminen normaaliin toimintaan tulee todennäköisesti viemään aikaa.
- Lyhyempi ilmoitusaika mahdollistaa liikennöitsijöille muun muassa aikataulu- ja reittimuutokset sekä vuorojen perumisen ja aloittamisen nopeammassa aikataulussa.

Luotsauslaki (940/2003) 1/3

- Väliaikainen uusi 21 b § koskee luotsin ohjauskirjojen, linjaluotsinkirjojen ja erivapauksien voimassaoloajan pidentämistä kuudella kuukaudella.
  - Pidennys mahdollista, jos voimassaoloaika päättyy 31.10.2021 mennessä.
  - Henkilöluvat olisivat voimassa enintään 30.4.2022 sakka.
- Pidennykset tehtäisiin hakemuksesta Liikenne- ja viestintäministeriön tapauskohtaisen harkinnan perusteella.
  - Harkinnassa kiinnitettäisiin huomiota poikkeamisen välttämättömyyteen covid-19-epidemian aikana sekä merenkulun turvallisuuteen.
- Muutos on tarkoitettu koskemaan myös aiemmin pidennettyjä henkilölupia.

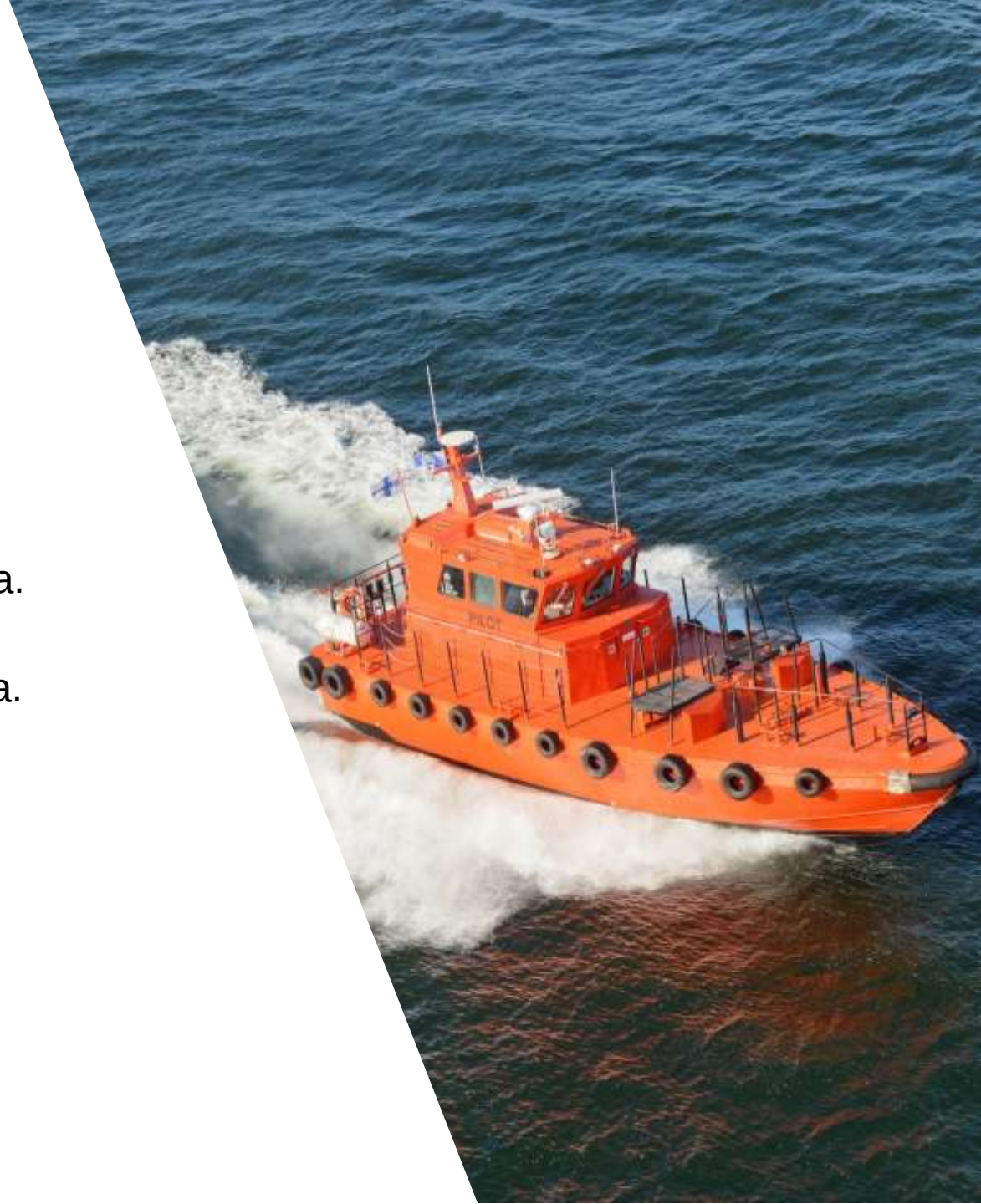

Luotsauslaki (940/2003) 2/3

- Lisäksi 21 b § mahdollistaisi koeluotsauksen suorittamisen myöhempänä ajankohtana.
  - Edellytyksenä, että luotsauslaissa ja Liikenne- ja viestintäviraston määräyksessä linjaluotsinkirjan ja luotsin ohjauskirjan saamiselle asetetut muut vaatimukset täyttyvät.
  - Ilman koeluotsausta myönnetty ohjauskirja tai linjaluotsinkirja olisi voimassa 6 kuukautta ja enintään 30.4.2022 saakka.

Luotsauslaki (940/2003) 3/3

- Tavoitteena on luotsien riittävyyden ja meriliikenteen jatkuvuuden turvaaminen sekä huoltovarmuuden turvaaminen.
- Luotsauksen sujuvuudella on vaikutusta laajasti koko yhteiskuntaan.
- Yhdenkin luotsin sairastuminen voi pahimmillaan vaikuttaa merkittävästi luotsiaseman toimintakykyyn esimerkiksi muiden luotsien altistumisen ja karanteeniin asettamisen vuoksi.

Arvioidut vaikutukset – liikennepalvelulaki 18 a § 1/2

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

- Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä tai uusia vaikutuksia viranomaisten toimintaan nykytilaan verrattuna.

Vaikutukset yrityksiin ja työntekijöihin

- Ehdotuksella ei arvioida olevan vaikutuksia nykyisiin toimijoihin (suunnitelma jo laadittu).
- Voimassaolon väliaikaisella jatkamisella olisi vaikutusta uusiin, alalle tuleviin toimijoihin, sillä myös heiltä edellytettäisiin suunnitelman laatimista. Varautuminen vaatisi näiltä toimijoilta resursseja esim. suunnitelman laatimiseen ja voisi lisätä yritysten hallinnollista taakkaa. Toisaalta varautumisvelvollisuuden jatkaminen voisi johdonmukaistaa toimintaa.

Arvioidut vaikutukset – liikennepalvelulaki 18 a § 2/2

Vaikutukset terveysturvallisuuteen

- Ehdotus yhdessä tartuntatautilain väliaikaisten säännösten mahdollisen voimassaolon jatkamisen kanssa mahdollistaa yhtenä keinona matkustajien terveysturvallisuudesta huolehtimisen covid-19-epidemian jatkuessa.

Arvioidut vaikutukset – liikennepalvelulaki 179 a § 1/2

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

- Ehdotus mahdollistaisi säännöllisen henkilöliikenteen vuorojen karsiutumisen hyvin lyhyellä varoitusajalla myös kesäkuun 2021 jälkeen.
- Vuorojen nopealla karsiutumisella voisi olla vaikutusta viranomaisten toimintaan (mahdolliset aikatauluhaasteet korvaavan liikenteen hankkimiseksi).
- Viranomaisten lisäksi matkustajilla voisi olla haasteita järjestää liikkumistaan aikataulujen muuttuessa nopeasti.
- Koska vastaava poikkeus on ollut voimassa lähes koko covid-19-epidemian keston ajan, ei ehdotuksella arvioida kuitenkaan olevan merkittäviä tai uusia vaikutuksia viranomaisten toimintaan nykytilaan verrattuna.

Arvioidut vaikutukset – liikennepalvelulaki 179 a § 2/2

Vaikutukset yrityksiin ja työntekijöihin

- Ehdotuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia liikennöitsijöille nykytilaan verrattuna.
- Ehdotuksella jatkettaisiin covid-19-epidemian aikana käytössä ollutta ja hyväksi havaittua poikkeusta.
- Lyhyemmän ilmoitusajan voimassaolon väliaikaisen jatkamisen johdosta liikennöitsijät voisivat sopeuttaa kustannuksiaan nopeammin myös kesäkuun 2021 jälkeen.

Arvioidut vaikutukset – laivaväen pätevyydet ja luotsauksen henkilöluvat 1/4

Yhteiskunnalliset vaikutukset

- Tavoitteena turvata rahti- ja tavaraliikenteen harjoittamista ja toiminnan jatkuvuutta covid-19-epidemian aiheuttamissa poikkeuksellisissa tilanteissa.
- Merkitystä sekä merenkulkutoimialalle että yhteiskunnalle kokonaisuudessaan.
- Suomen huoltovarmuus edellyttää erityisesti meriteitse kulkevan tavaraliikenteen jatkuvuuden turvaamista, sillä Suomen tuonnista arviolta noin 90 prosenttia kulkee laivoilla.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

- Muutoksilla olisi myönteisiä ja toiminnan jatkuvuutta turvaavia vaikutuksia Liikenne- ja viestintävirastolle.
- Viranomaisen työtaakan ei arvioida merkittävästi lisääntyvän.

Arvioidut vaikutukset – laivaväen pätevyydet ja luotsauksen henkilöluvat 2/4

Vaikutukset merenkulun turvallisuuteen

- Pätevyyskirjojen, lisäpätevyystodistusten ja kelpoisuustodistusten voimassaolon pidentäminen voi johtaa tilanteeseen, jossa merenkulkijoille syntyy pidempi väli kertauskurssien välillä kuin normaaliolojen aikana, minkä voidaan katsoa jossakin määrin heikentäväksi tekijäksi merenkulun turvallisuudelle.
  - Aluksilla vähintään kuukausittain suoritettavat pakolliset harjoitukset kuitenkin edesauttavat osaamisen ylläpitämistä.
  - Muutokset eivät vaikuta merenkulkijoiden velvollisuuteen käydä lääkärintarkastuksissa.
- Merikuljetusten jatkuvuuden turvaamisen arvioidaan olevan painoarvoltaan merkittävämpi asia kuin vähäinen heikentymä merenkulun turvallisuudessa.

Arvioidut vaikutukset – laivaväen pätevyydet ja luotsauksen henkilöluvat 3/4

Vaikutukset yrityksiin ja työntekijöihin

- Muutokset keventäisivät työntekijöiden ja yritysten hallinnollista taakkaa poikkeuksellisissa olosuhteissa.
- Muutoksilla turvattaisiin laivaliikenteen jatkuvuutta ja pienennetään riskiä laivaliikenteen katkoksista aiheutuviin taloudellisiin tappioihin niin yritysten kuin työntekijöiden kannalta.
  - Myönteisiä vaikutuksia alusten ja satamien toimijoiden lisäksi yhteiskunnalle laajemmin.

Arvioidut vaikutukset – laivaväen pätevyydet ja luotsauksen henkilöluvat 4/4

Vaikutukset terveysturvallisuuteen

- Muutokset tukevat covid-19-epidemian leviämisen estämistä
  1. mahdollistamalla lähikontaktien vähentämisen esimerkiksi koulutustilanteissa, mikä pienentää riskiä covid-19-tartuntataudin leviämiselle, ja
  2. vähentämällä tarvetta liikkua koulutus- tai koepaikan ja kodin tai työpaikan välillä.

Lausuntopalaute

- Lausuntoja saatiin 15.
- Ehdotuksia kannatettiin ja niitä pidettiin tarpeellisina.
- Osa lausujista lausui joukkoliikenteen ilmoitusaikaa koskevan ehdotuksen (179 a §) sisältämän ilmoitusajan (viisi päivää) olevan liian lyhyt.
- Oikeusministeriö kiinnitti huomiota lyhyeen lausuntoaikaan.
- Muutokset lausuntokierroksen jälkeen:
  - Voimassaoloaikaa päädyttiin ehdottamaan 31.10.2021 asti (syyskuun lopun sijasta).
  - Perustelujen täydennys mm. säätämisjärjestysperusteluiden osalta.

Kiitos!

lvm.fi Twitter: @lvmfi

LIIKENNE- JA VIESTINTÄMINISTERIÖ